

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของครูสภา มีความมุ่งหมายที่สำคัญ คือ การสร้างหลักสูตรสำหรับใช้ในการพัฒนาศักยภาพผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะจากการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ในการนำเสนอสรุปผลการศึกษานี้ผู้วิจัยจะขอแบ่งการนำเสนอผลการศึกษานี้ออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นการนำเสนอผลการศึกษานี้จากผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของครูสภาที่เข้ารับการอบรมในหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของครูสภา และส่วนที่ 2 เป็นการนำเสนอผลการประเมินหลักสูตรสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านการพัฒนาและจัดการหลักสูตรในการพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรฯ

ส่วนที่ 1 นำเสนอผลการศึกษานี้จากผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของครูสภา ซึ่งแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของครูสภาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 54.8 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 50.5 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 296 คน คิดเป็นร้อยละ 74.4 ภูมิภาคที่ประจำการภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง จำนวนภาคละ 100 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนภาคใต้จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 98 ผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของครูสภามีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท จำนวน 311 คน คิดเป็นร้อยละ 78.1 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ระหว่าง 11-20 ปี จำนวน 235 คิดเป็นร้อยละ 59.0 และส่วนใหญ่ผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของครูสภามีตำแหน่งเป็นครูผู้สอน จำนวน 308 คน คิดเป็นร้อยละ 77.4

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของครูสภา 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตรฯ 2) ด้านเนื้อหาของหลักสูตร 3) ด้านกระบวนการเรียนรู้ และ 4) ด้านการประเมินหลักสูตร ซึ่งผล

การศึกษาระดับคุณลักษณะความสมบูรณ์ของหลักสูตรของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา โดยภาพรวมคุณลักษณะความสมบูรณ์ของหลักสูตร ที่ใช้ในการพัฒนาผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าระดับอยู่ในระดับคุณลักษณะความสมบูรณ์ของหลักสูตร ที่ใช้ในการพัฒนาผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดย 3 ลำดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเนื้อหาของหลักสูตร รองลงมาคือ ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และด้านการประเมินผล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตร โดยทั้ง 3 หลักสูตรที่ใช้ในการพัฒนาผู้นำองค์กรเครือข่ายทางการศึกษาของคุรุสภา มีผลการศึกษาซึ่งสามารถสรุปเป็น 4 ส่วนในแต่ละด้านได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผลการศึกษาระดับคุณลักษณะความสมบูรณ์ของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา โดยรวมด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เกี่ยวกับคุณลักษณะความสมบูรณ์ของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับคุณลักษณะความสมบูรณ์ของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับดังนี้ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฯ เรื่อง การสร้างจิตวิญญาณและอุดมการณ์ความเป็นครูตามมาตรฐานวิชาชีพ รองลงมาคือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฯ เรื่อง การนำองค์กรอย่างเป็นระบบ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรฯ เรื่อง การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ส่วนที่ 2 ด้านเนื้อหาของหลักสูตร ผลการศึกษาระดับคุณลักษณะความสมบูรณ์ของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา โดยรวมด้านเนื้อหาของหลักสูตร เกี่ยวกับคุณลักษณะความสมบูรณ์ของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าระดับคุณลักษณะความสมบูรณ์ของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับ ดังนี้ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฯ เรื่อง การนำองค์กรอย่างเป็นระบบ รองลงมาคือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฯ เรื่อง การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรฯ เรื่อง การสร้างจิตวิญญาณและอุดมการณ์ความเป็นครูตามมาตรฐานวิชาชีพ

ส่วนที่ 3 ด้านกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตร ผลการศึกษาระดับคุณลักษณะความสมบูรณ์ของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา โดยรวมด้านกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตร เกี่ยวกับคุณลักษณะความสมบูรณ์ของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับคุณลักษณะความสมบูรณ์ของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับ ดังนี้ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฯ เรื่อง การนำองค์กรอย่างเป็นระบบ รองลงมาคือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฯ เรื่อง การเป็นผู้นำการ

เปลี่ยนแปลง และ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฯ เรื่อง การสร้างจิตวิญญาณและอุดมการณ์ความเป็นครูตามมาตรฐานวิชาชีพ

ส่วนที่ 4 ด้านการประเมินผล ซึ่งผลการศึกษาระดับคุณลักษณะความสมบูรณ์ของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของครุสภา โดยรวมด้านการประเมินเกี่ยวกับคุณลักษณะความสมบูรณ์ของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับคุณลักษณะความสมบูรณ์ของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของครุสภา อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับ ดังนี้ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฯ เรื่อง การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฯ เรื่อง การสร้างจิตวิญญาณและอุดมการณ์ความเป็นครูตามมาตรฐานวิชาชีพ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรฯ เรื่องการนำองค์กรอย่างเป็นระบบ

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะและความคิดเห็นอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของครุสภา ซึ่งข้อเสนอแนะและความคิดเห็นอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของครุสภา โดยแบ่งเป็น 5 ด้านหลักๆ ซึ่งผลจากข้อเสนอแนะในแต่ละด้านเป็น ดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร พบว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดขึ้นนั้นจะต้องสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างชัดเจน (ความถี่ = 7) 2) ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นด้านเนื้อหาหลักสูตร พบว่า เนื้อหาของหลักสูตรกับระยะเวลาที่กำหนดไว้ไม่สมดุลกัน (ความถี่ = 14) 3) ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นด้านกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตร พบว่า การจัดกิจกรรมในกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตรแต่ละกิจกรรมควรสรุปบทเรียนที่เกิดขึ้นให้เห็นอย่างชัดเจน (ความถี่ = 8) 4) ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นด้านการประเมินผล พบว่า การประเมินผลการฝึกอบรมควรจัดให้มีการประเมินที่ละหลักสูตรเมื่อจบหลักสูตรแต่ละหลักสูตรเพื่อป้องกันความสับสนและจัดจัดรายละเอียดได้เพิ่มขึ้น (ความถี่ = 7) และ 5) ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นอื่นๆ เพิ่มเติม พบว่า ควรให้ความสำคัญกับสถานที่ที่ใช้ในการจัดฝึกอบรมให้มีความพร้อมและมี สิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม (ความถี่ = 4)

ส่วนที่ 2 นำเสนอผลการศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของครุสภา ซึ่งแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบประเมิน

ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับพิจารณาหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของครุสภา ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 73.3 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาเอก จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 มีตำแหน่งทางวิชาการในระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์

จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.7 และมีประสบการณ์ด้านการศึกษา 21 ปี ขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพ

โดยการพิจารณาความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) ด้านการออกแบบหลักสูตร 3) ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และ 4) ด้านการประเมินผลหลักสูตร ซึ่งผลการศึกษาระดับความเหมาะสมของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพ โดยภาพรวมหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หลักสูตรฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ รองลงมาคือด้านการประเมินผลหลักสูตร ด้านการออกแบบหลักสูตร และด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งสามารถนำเสนอผลการศึกษาโดยสรุปในแต่ละด้านได้ ดังต่อไปนี้

1. ด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระดับความเหมาะสมของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพ ด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดย 3 ลำดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความต้องการพัฒนาความเข้มแข็งให้กับองค์กรวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา รองลงมาคือ การพัฒนาผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภาเป็นส่วนสำคัญในการสร้างเครือข่ายให้กับผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษาได้กว้างขึ้นเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และมีการกำหนดคุณสมบัติและความเหมาะสมของผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภาที่จะเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตร ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการศึกษาถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพก่อนจะทำหลักสูตรเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา

2. ด้านการออกแบบหลักสูตร ระดับความเหมาะสมของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพ ด้านการออกแบบหลักสูตร โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดย 3 ลำดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยภาพรวมที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาแก่ผู้เข้ารับการอบรมในหลักสูตร รองลงมาคือ หลักสูตรที่สร้างขึ้นสามารถตอบสนองความต้องการในการพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา และหลักสูตรที่ออกแบบและพัฒนานี้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักสูตรที่สร้างขึ้นหรือพัฒนาขึ้นมาสามารถนำองค์กรให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างมีคุณภาพ

3. ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ระดับความเหมาะสมของหลักสูตรผู้นำองค์กร เครือข่ายวิชาชีพ ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 12 ข้อ โดย 3 ลำดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะอันเกิดจากการเข้าร่วมหลักสูตรที่ได้ลงมือปฏิบัติในการพัฒนาผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาทำให้ การบริหารจัดการองค์กรมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือ ได้รับการสนับสนุนส่งเสริม และประสานสมาคม/ชมรมวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภาเพื่อจัดกิจกรรมพัฒนาทางวิชาชีพ และเป็นการพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะวิชาชีพและจิตวิญญาณความเป็นครู ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หัวข้อของหลักสูตร ทั้ง 3 หัวข้อที่กำหนดไว้ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่าง

4. ด้านการประเมินผลหลักสูตร ระดับความเหมาะสมของหลักสูตรผู้นำองค์กร เครือข่ายวิชาชีพ ด้านการประเมินหลักสูตร โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดย 3 ลำดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รูปแบบการประเมินผลหลักสูตรมีความเป็นสากลและมีความน่าเชื่อถือที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพของหลักสูตร รองลงมาคือ ประเด็นที่ทำการประเมินครอบคลุมเนื้อหาของหลักสูตร ทั้ง 3 หัวข้อ ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเนื้อหาของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้และการประเมินผล และในการประเมินผลหลักสูตรสอดคล้องกับกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในแต่ละหัวข้อ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ในการจัดฝึกอบรมผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษามีการกำหนดถึงการใช้สื่อและเอกสารที่เหมาะสม

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นอื่นๆ

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นอื่นๆ ในการพัฒนาหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพ มีข้อเสนอแนะที่สำคัญแยกตามประเด็นของการเสนอแนะได้ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันนั้น มีข้อเสนอแนะที่สำคัญดังนี้

1.1 ควรจัดให้มีการศึกษาถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพก่อนจะทำหลักสูตรเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา

1.2 จะต้องศึกษาถึงปรากฏการณ์ปัญหาทางสังคมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา

1.3 จะต้องพิจารณาถึงข้อกำหนดหรือเกณฑ์มาตรฐานต่างๆ ในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบหลักสูตร ซึ่งข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการออกแบบหลักสูตร มีดังนี้

2.1 จะต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาแก่ผู้เข้ารับการอบรมในหลักสูตรอย่างชัดเจน

2.2 หลักสูตรที่ออกแบบขึ้นมานั้นจะต้องมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเลือกเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

3. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้นั้น มีข้อเสนอแนะดังนี้

3.1 การที่จะนำหลักสูตรไปใช้ในการอบรมหรือให้ความรู้จริงนั้นหลักสูตรที่สร้างขึ้นหรือพัฒนาขึ้นมาจะต้องมีการนำไปทดลองใช้อย่างถูกต้องตามกระบวนการของการพัฒนาหลักสูตร

4. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลหลักสูตร ซึ่งข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการประเมินผลหลักสูตร มีข้อเสนอแนะดังนี้

4.1 จะต้องพิจารณาถึงประเด็นที่ทำการประเมินว่าครอบคลุมเนื้อหาของหลักสูตร ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และการประเมินผล

4.2 ควรมีการกำหนดรูปแบบและวิธีการที่จะนำมาใช้การประเมินผลหลักสูตรมีความเป็นสากลและมีความน่าเชื่อถือที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพของหลักสูตรซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อผู้เข้ารับการอบรมอย่างชัดเจน

4.3 จะต้องมีการกำหนดเกณฑ์ที่จะนำมาใช้สำหรับการประเมินให้มีความครอบคลุมทั้งในเชิงความรู้และพฤติกรรมที่ผู้เข้ารับการอบรมจะได้รับอย่างชัดเจน

อภิปรายผล

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากผลการศึกษาตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาดังกล่าว สามารถอภิปรายผลการศึกษาตามผลการศึกษาซึ่งแบ่งการอภิปรายออกเป็น 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 อภิปรายผลการศึกษาจากผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษา

ในการอภิปรายผลการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) ด้านเนื้อหาของหลักสูตร 3) ด้านกระบวนการเรียนรู้ และ 4) ด้านการประเมินหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการศึกษาในแต่ละด้านได้ ดังต่อไปนี้

1. ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผลการศึกษาระดับคุณลักษณะความสมบูรณ์ของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา โดยรวมด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เกี่ยวกับคุณลักษณะความสมบูรณ์ของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะเป็นส่วนที่แสดงถึงความตั้งใจหรือความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้ที่จะผ่านหลักสูตร ดังนั้นจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจึงมีความสำคัญที่จะสะท้อนให้เห็นผลที่จะเกิดขึ้นต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุนีย์ ภูพันธ์ (2546: 18-19) ที่กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสำคัญเพราะเป็นตัวกำหนดทิศทางและขอบเขตในการให้ศึกษา ช่วยในการเลือกเนื้อหาและกิจกรรม ตลอดจนนำมาใช้มาตรการอย่างหนึ่งในการประเมินผล จุดมุ่งหมายทางการศึกษามีอยู่หลายระดับ ได้แก่ จุดมุ่งหมายระดับหลักสูตรซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายที่บอกให้ผู้เกี่ยวข้องรู้เป้าหมายของหลักสูตรนั้นๆ

2. ด้านเนื้อหาของหลักสูตร ผลการศึกษาระดับคุณลักษณะความสมบูรณ์ของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา โดยรวมด้านเนื้อหาของหลักสูตรเกี่ยวกับคุณลักษณะความสมบูรณ์ของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก เพราะเนื้อหาของหลักสูตรจะแสดงให้เห็นถึงรายละเอียดส่วนย่อยต่างๆ ของเนื้อหาในหลักสูตรว่ามีอะไรบ้าง ดังนั้นการที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาถึงเนื้อหาของหลักสูตรจะเป็นส่วนที่ช่วยให้เห็นภาพรวมได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าเนื้อหาของหลักสูตรมีความสมบูรณ์มากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการศึกษาถึงความเหมาะสมในด้านเนื้อหาของหลักสูตรนั้น ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าเนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เข้ารับการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี เพราะเนื้อหาของหลักสูตรที่ดีจะต้องแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาการของผู้เข้ารับการเรียนรู้ด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พิสนุ พงศ์ศรี (2549: 134-135) ที่ได้กล่าวถึงเนื้อหาหลักสูตรวิชาหรือสาระการเรียนรู้ (Content) ไว้ว่าเป็นการเลือกเนื้อหาประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ ที่คาดว่าจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยดำเนินการตั้งแต่การเลือกเนื้อหาและประสบการณ์ การเรียงลำดับเนื้อหาสาระ พร้อมทั้งการกำหนดเวลาเรียนรู้ที่เหมาะสม ซึ่งเนื้อหาของหลักสูตรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเช่นเดียวกับองค์ประกอบอื่นๆ ของกระบวนการพัฒนาบุคลากร ดังที่ อังกร บัวศรี (2542: 7-8) ได้กล่าวว่า หลักสูตรนั้นจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาบุคคล ที่ประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Curriculum) หมายถึงผลของส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้อบรมหลังจากที่จบหลักสูตรไปแล้ว 2) จุดประสงค์ของการเรียน

การสอน (Instructional objectives) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้อบรมเกิดการเรียนรู้หลังจากที่อบรม เนื้อหาสาระในวิชาที่กำหนดไว้ 3) เนื้อหาสาระของหลักสูตรและประสบการณ์ (Content and experiences) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ต้องการให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับ จึงเห็นได้ว่าเนื้อหาของหลักสูตรจึงเป็นส่วนประกอบหนึ่งที่สำคัญที่จะใช้ในการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานให้มีความพร้อมในการพัฒนาตนเอง เพิ่มขีดความสามารถในงานให้เพิ่มขึ้นด้วย

3. ด้านกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตร ผลการศึกษาระดับคุณลักษณะความสมบูรณ์ของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา โดยรวมด้านกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตร เกี่ยวกับคุณลักษณะความสมบูรณ์ของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาและเห็นถึงความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตร เนื่องจากเป็นส่วนที่สะท้อนให้เห็นถึงวิธีการในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เข้ารับการอบรมให้ความรู้โดยการดำเนินการสอน ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในขั้นนำหลักสูตรไปใช้ เพราะหลักสูตรจะได้ผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการสอนหรือการบรรยายของวิทยากรหรือของครูอาจารย์ ซึ่งวิทยากรหรือครูอาจารย์ผู้สอนจะต้องมีความรู้ในด้านการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ การวัดและประเมินผล จิตวิทยาการสอน ตลอดจนทั้งปรัชญาการศึกษาของแต่ละระดับ จึงทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งวิธีการถ่ายทอดหรือเทคนิคต่างๆ ในการให้ความรู้จึงเป็นหัวใจที่สำคัญเช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ธำรง บัวศรี (2542: 7-8) ที่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การเรียนรู้ (Instructional strategies) ซึ่งหมายถึงกระบวนการเรียนรู้ตามเนื้อหาของหลักสูตรและวิธีการในการจัดการอบรมหรือการให้ความรู้อันเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งกิจกรรมเพื่อให้ผู้อบรมมีพัฒนาการทางความรู้และอื่นๆ ตามจุดประสงค์ และจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนั้นในกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตรตามแนวคิดของ ไทเลอร์ (Tyler. 1989: 200-202) ที่ได้กำหนดการเรียนรู้ของหลักสูตรไว้ว่า การจัดหลักสูตรและการสอนหรือการบรรยายนั้นควรจะตอบคำถามพื้นฐาน 4 ประการ คือ 1) มีความมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรบ้างที่ควรแสวงหา 2) มีประสบการณ์การศึกษาอะไรบ้างที่ควรจัดขึ้นเพื่อช่วยให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ 3) จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างไร จึงจะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ และ 4) จะประเมินประสิทธิภาพของประสบการณ์ในการเรียนอย่างไร จึงจะตัดสินได้ว่าบรรลุถึงจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งประเด็นเหล่านั้นจะเป็นส่วนที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้อีกส่วนหนึ่งให้กับผู้เข้ารับการเรียนรู้

4. ด้านการประเมินผล ซึ่งผลการศึกษาระดับคุณลักษณะความสมบูรณ์ของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา โดยรวมด้านการประเมินเกี่ยวกับคุณลักษณะความสมบูรณ์ของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะการประเมินผลหลักสูตร

(Evaluation) เป็นการหาคำตอบว่า หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายหรือไม่ มากน้อยเพียงใดและอะไรเป็นสาเหตุ การประเมินผลหลักสูตรเป็นงานใหญ่ และมีขอบเขตกว้าง ผู้ประเมินจำเป็นต้องวางโครงการประเมินผลไว้ล่วงหน้าเพื่อให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์อันเกิดจากการดำเนินการเรียนรู้ของหลักสูตร ดังนั้นการประเมินผลจึงมีความสำคัญที่ต้องมีการดำเนินการในทุกขั้นตอนหากต้องการรายละเอียดที่จะทำการตรวจสอบ ซึ่งการประเมินผลนั้นสามารถดำเนินการได้ในหลายลักษณะทั้งก่อนการดำเนินการ ระหว่างการดำเนินการ และหลังการดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลของ (Stufflebeam; Scriven; & Madaus. 1983: 128-134) ที่ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินไว้ว่าสามารถดำเนินการได้ใน 3 ลักษณะ คือ 1) การประเมินก่อนดำเนินงาน คือ 1.1) การประเมินบริบท (context evaluation) เป็นการประเมินความจำเป็น เพื่อกำหนดการดำเนินงาน โดยประเมินสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น วิธีการประเมินจะให้การบรรยายและเปรียบเทียบปัจจัยนำเข้าที่ได้รับจริงกับสิ่งที่คาดหวัง บริบทสังคม เศรษฐกิจ การเมืองที่คาดหวังกับ สิ่งที่เป็นจริง รวมทั้งวิเคราะห์สาเหตุของความไม่สอดคล้องระหว่างความเป็นจริงและ สิ่งที่คาดหวัง และ 1.2) การประเมินปัจจัยนำเข้าหรือตัวป้อน (Input evaluation) เป็นการตรวจสอบความพร้อมด้านทรัพยากร ที่จะใช้ในการดำเนินงานทั้งปริมาณ และคุณภาพ ตลอดจนระบบบริหารจัดการที่วางแผนไว้เพื่อวิเคราะห์และกำหนดทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดที่จะทำให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่ วิธีการประเมินใช้การบรรยาย และวิเคราะห์ทรัพยากรที่มีอยู่ รวมถึงกลยุทธ์และกระบวนการดำเนินงานที่เป็นไปได้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด การประเมินก่อนเริ่มดำเนินงาน นำไปสู่การวางแผน ซึ่งควรมีการวิเคราะห์ความเหมาะสมของสิ่งที่ดำเนินการ โดยพิจารณาความสอดคล้อง ความสมบูรณ์ ประสิทธิภาพ ความเหมาะสมของการบริหาร ผลกระทบ ความเป็นไปได้ ทั้งด้านแผนงาน แผนเงิน และแผนกำลังคน 2) การประเมินขณะดำเนินงาน (Process evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการ ซึ่งเป็นการศึกษาจุดอ่อนจุดแข็ง ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน สาเหตุที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานตามแผนได้ เพื่อค้นหาสารสนเทศเพื่อการปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างทันที่ว่าการประเมินขั้นตอนนี้จึงมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของสิ่งที่จะดำเนินการ และ 3) การประเมินหลังสิ้นสุดการดำเนินงาน (Product evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตของสิ่งที่ประเมินเพื่อ จะตอบคำถามให้ได้ว่าการดำเนินงานประสบความสำเร็จตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ผลผลิตเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ คุ่มค่าของผลการดำเนินงาน การประเมินหลังสิ้นสุดการดำเนินงานจะพิจารณา ผลลัพธ์ และการประเมินผลกระทบของการดำเนินงานทุกๆ ด้าน ซึ่งมักจะใช้เทคนิคการติดตามผลหรือศึกษาย้อนรอย (Follow up study or tracer study) ผลการประเมินจะให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคต

ของการดำเนินงานว่าควรคง ปรับ ขยายการดำเนินงาน หรือควรสิ้นสุดการดำเนินงานไปตามเวลาที่กำหนดไว้ หรือควรยกฐานะเป็นการดำเนินงานประจำ

ส่วนที่ 2 อภิปรายผลการศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ในการอภิปรายผลการศึกษาความเหมาะสมของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพ ซึ่งความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพโดยการพิจารณาความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) ด้านการออกแบบหลักสูตร 3) ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และ 4) ด้านการประเมินผลหลักสูตร ซึ่งสามารถอภิปรายผลการศึกษาในแต่ละด้านได้ ดังต่อไปนี้

1. ด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระดับความเหมาะสมของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพ ด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความเหมาะสมของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดย 3 ลำดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความต้องการพัฒนาความเข้มแข็งให้กับองค์กรวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา รองลงมาคือ การพัฒนาผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภาเป็นส่วนสำคัญในการสร้างเครือข่ายให้กับผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษาได้กว้างขึ้นเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และมีการกำหนดคุณสมบัติและความเหมาะสมของผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภาที่จะเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตร ซึ่งจากการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรจากผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากนั้น เพราะการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเป็นการศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นต่างๆ ของสังคมของผู้เข้ารับการอบรมในหลักสูตรนั้นๆ โดยศึกษาจากสภาพสังคมและการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เป็นสังคมของการใช้ความรู้เป็นฐาน ตลอดจนการศึกษารวบรวมข้อมูลจากตำรา งานวิจัยและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้คุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดคิดของ ไทเลอร์ (Tyler. 1989) ที่กล่าวถึง การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะต้องมีการศึกษาสภาพสังคมเพื่อให้สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้และยกระดับความสามารถทางสังคม ส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และเตรียมความก้าวหน้าในอาชีพให้กับผู้เข้ารับการเรียนรู้ในอนาคตต่อไป

2. ด้านการออกแบบหลักสูตร ระดับความเหมาะสมของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพ ด้านการออกแบบหลักสูตร โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความเหมาะสมของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของ

ครูสภา อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ลำดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยภาพรวมที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาแก่ผู้เข้ารับการอบรมในหลักสูตร รองลงมาคือ หลักสูตรที่สร้างขึ้นสามารถตอบสนองของความต้องการในการพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของครูสภา และหลักสูตรที่ออกแบบและพัฒนานี้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของครูสภา การออกแบบหลักสูตรจึงเป็นเรื่องของศาสตร์ในการทำ ความเข้าใจถึงสิ่งที่ต้องดำเนินการพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในมิติด้านต่างๆ ที่ต้องการ รวมถึงขอบเขตที่จะเป็นตัวกำหนดว่าต้องการให้เกิดอะไรขึ้นบ้างกับผู้เข้ารับการเรียนรู้ในหลักสูตรนั้นๆ ซึ่งการออกแบบหลักสูตรสามารถกล่าวได้ว่าเป็นการวางแผนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชา จะต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหลักสูตร และจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม กิจกรรมและวิธีการอบรม สอดคล้องกับเนื้อหา และเลือกรูปแบบการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่นำมาใช้เป็นแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่างวิทยากร และผู้เข้ารับการอบรม สื่อประกอบการอบรมสอดคล้องกับเนื้อหาและวิธีการอบรม ผู้วิจัยยกร่างหลักสูตรแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร และนักวัดประเมินผลตรวจสอบ และทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะเพื่อให้ได้หลักสูตรที่สมบูรณ์และมีความเป็นไปได้มากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ไทเลอร์ (Tyler, 1989) และ ทาบ่า (Taba, 1962) รวมถึง เซย์เลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor; & Alexander, 1981) ที่ได้ให้ความสำคัญกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน จะต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและจุดประสงค์ของหลักสูตรการเลือก โดยจัดเนื้อหาสาระ การเลือกประสบการณ์เรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่ได้เลือกมาแล้ว ในการออกแบบหลักสูตรบางครั้งต้องมีความยืดหยุ่นในการเลือกเนื้อหาและกิจกรรมที่บรรลุวัตถุประสงค์อย่างครอบคลุมสามารถนำไปสู่จุดมุ่งหมายหลายๆ อย่างได้ และออกแบบการเรียนรู้และวิธีการประเมินที่มีความเป็นไปได้เมื่อผ่านการอบรมหรือให้ความรู้ไปแล้ว

3. ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ระดับความเหมาะสมของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพ ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความเหมาะสมของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของครูสภา อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 12 ข้อ โดย 3 ลำดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะอันเกิดจากการเข้าร่วมหลักสูตรที่ได้ลงมือปฏิบัติในการพัฒนาผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาทำให้ การบริหารจัดการองค์กรมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือ ได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม และประสานสมาคม/ชมรมวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของครูสภาเพื่อจัดกิจกรรมพัฒนาทางวิชาชีพและเป็นการพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพให้มีความรู้

ความสามารถ ทักษะวิชาชีพและจิตวิญญาณความเป็นครู ดังนั้นการนำหลักสูตรไปใช้จึงเป็นกระบวนการของขั้นตอนในระหว่างการทำงาน เพื่อต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นการพัฒนาเมื่อผ่านกระบวนการทางการศึกษาข้อมูลพื้นฐานบริบททางสังคมแล้วมีการออกแบบให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตแล้วจึงเป็นขั้นตอนของการดำเนินงานในเชิงปฏิบัติ โดยการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้หลังจากได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ผู้วิจัยจัดทำแผนการฝึกอบรมเพื่อใช้เป็นหลักสูตรต้นแบบสรรหาและคัดเลือกวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้กับผู้เรียน ประสานข้อมูลเนื้อหาและวิธีการสอน และวัดประเมินผลให้กับวิทยากรใช้ประกอบการพิจารณาในกระบวนการเรียนรู้หรือการฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับกระบวนการของหลักสูตรของ ไทเลอร์ (Tyler, 1989) ทาบ (Taba, 1962) และ เซย์เลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor; & Alexander, 1981) ที่กล่าวถึง การนำหลักสูตรไปใช้เป็นการนำประสบการณ์การเรียนรู้ที่เลือกไว้มาจัดให้แก่ผู้เรียนโดยผู้สอนควรวางแผนและจัดทำแผนการสอนในรูปแบบต่างๆ ครูผู้สอนจะต้องเลือกวิธีการสอนและสื่อการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ ซึ่งการนำหลักสูตรไปใช้หรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการอบรมนั้น (Curriculum implementation) เป็นการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดทำวัสดุหลักสูตร ได้แก่ คู่มือครู เอกสารหลักสูตร แผนการสอน แผนการสอน และแบบเรียน เป็นต้น ต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรและสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดโต๊ะเก้าอี้ ห้องบรรยาย วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบในการเรียนรู้ จำนวนวิทยากรผู้บรรยายและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เป็นต้น ที่จะก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์จากการปฏิบัติจริงคือการนำหลักสูตรไปใช้

4. ด้านการประเมินผลหลักสูตร ระดับความเหมาะสมของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพ ด้านการประเมินหลักสูตร โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความเหมาะสมของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของครูสภา อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดย 3 ลำดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รูปแบบการประเมินผลหลักสูตร มีความเป็นสากลและมีความน่าเชื่อถือที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพของหลักสูตร รองลงมาคือ ประเด็นที่ทำการประเมินครอบคลุมเนื้อหาของหลักสูตร ทั้ง 3 หัวข้อ ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้และการประเมินผล และในการประเมินผลหลักสูตร สอดคล้องกับกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในแต่ละหัวข้อที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการจัดการศึกษาและการฝึกอบรม เนื่องจากจะเป็นการกำหนดให้นักพัฒนาหลักสูตรพิจารณาเหตุผลในการประเมินหลักสูตร ความสำคัญคือเป็นการช่วยในการตัดสินใจและวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่ง มาดัส และสตัฟเฟิลบีม (Madaus; & Stufflebeam,

1989: 223-224) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรนำมาใช้ประโยชน์โดย 1) บรรยายสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการประเมินและประเภทของการประเมิน ความถี่ในการประเมินที่บรรลุผลสัมฤทธิ์ในผู้เรียนแต่ละคน 2) การหาความจำเป็นจากข้อมูลในการการเรียนที่ยากเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการเตรียมแผนการสอน 3) การประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรและองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อ และวิธีปฏิบัติในกระบวนการเรียนการสอน และ 4) เป็นการประเมินความก้าวหน้าทางการศึกษาของประชากรกลุ่มใหญ่ ดังนั้นการประเมินผลหลักสูตรจึงเป็นส่วนที่ได้กำหนดไว้เป็นส่วนหนึ่งในการบริหารงานหลักสูตร ทั้งนี้เนื่องจากการประเมินหลักสูตรเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้หลักสูตรนั้นเชื่อมั่นได้ว่ามีประสิทธิภาพที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โพล์เนอร์ (Posner, 2004: 239-241) ที่ได้กล่าวถึง ความสำคัญของจุดมุ่งหมายในการประเมินหลักสูตร เพื่อหาข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการตัดสินใจ 2 เรื่อง คือ 1) การตัดสินใจเกี่ยวกับคน เป็นการหาจุดแข็งและจุดอ่อนในขอบเขตการจัดการเรียนการสอน การได้รับข้อมูลป้อนกลับในกระบวนการเรียนการสอน การจัดการข้อมูลในการตัดสินใจในประสิทธิภาพเกี่ยวกับทักษะของบุคคล การนำมาใช้ในการพิจารณาการตัดเกรด และการตัดสินใจในการมอบ วุฒิบัตรแก่ผู้เรียน และ 2) การตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร เป็นการประเมินหลักสูตรเพื่อพิจารณาความเหมาะสม และผลลัพธ์จากกระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร

นอกจากนี้ การประเมินหลักสูตรมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรหลายประการ ซึ่ง พิสนุ พงศ์ศรี (2549: 135-136) ได้กล่าวถึง ความสำคัญในการประเมินหลักสูตรไว้ ดังนี้ 1) ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ทราบความจำเป็นและความต้องการของประชากรเป้าหมายของหลักสูตร เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของสภาพสังคมและผู้เรียน 2) ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุง แผนงาน กิจกรรมและหลักสูตรให้เหมาะสมก่อนนำไปปฏิบัติ เพื่อลดโอกาสเสี่ยง อุปสรรค ที่จะทำให้หลักสูตรล้มเหลว 3) การประเมินตัวหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น จะทำให้ทราบความเหมาะสมของตัวหลักสูตร ที่ได้พัฒนาขึ้นว่าเหมาะสมหรือไม่อย่างไร ควรจะปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องตรงกับวัตถุประสงค์ที่พัฒนาขึ้น 4) การประเมินความก้าวหน้าของการนำหลักสูตรไปใช้ ทำให้ผู้รับผิดชอบการพัฒนาหลักสูตรทราบจุดเด่น จุดด้อยของการบริหารหลักสูตร การพัฒนาบุคลากร กิจกรรมการเรียน การพัฒนาสื่อ การใช้สื่อการเรียน การวัดและการประเมินผลการเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้หลักสูตรให้เกิดผลครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษา 5) การประเมินความสำเร็จของหลักสูตร จะทำให้ทราบว่า การใช้หลักสูตรได้ผลตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเพียงใด ผู้สำเร็จการศึกษานำความรู้ไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด คุ่มค่าหรือไม่ ควรจะปรับปรุงและพัฒนาส่วนใดเพื่อเป็นการลดโอกาสการสูญเปล่าอีกทางหนึ่ง และ 6) การประเมินหลักสูตรจะทำให้ผู้รับผิดชอบ

หลักสูตรและผู้ใช้หลักสูตรทราบจุดอ่อนของหลักสูตร จะเกิดแรงจูงใจในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งหากผู้รับผิดชอบมองเห็นความสำเร็จในการนำหลักสูตรไปใช้ ก็จะทำให้เกิดแรงจูงใจหรือสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคณาจารย์ศึกษามีข้อเสนอแนะในการพัฒนาผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคณาจารย์ ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปปรับใช้

1. คุณลักษณะความสมบูรณ์ของหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคณาจารย์ในด้านกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตรนั้นโดยเฉพาะในส่วนของ การจัดกิจกรรมในกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตรแต่ละกิจกรรมควรสรุปบทเรียนที่เกิดขึ้นให้เห็นอย่างชัดเจน
2. ควรสร้างบรรยากาศแห่งการมีส่วนร่วมให้เพิ่มขึ้นโดยใช้กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้เป็นตัวนำให้เกิดความรู้จักและคุ้นเคยกันมากยิ่งขึ้น เนื่องจากบางหลักสูตรมีกิจกรรมมากจนเกินไปไม่เหมาะสมกับระยะเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
3. ควรจัดให้มีการนำเสนอความคิดเห็นที่ได้จัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และควรปรับเนื้อหาของหลักสูตรให้มีความเหมาะสมเพราะบางหลักสูตรเนื้อหาของหลักสูตรกับระยะเวลาที่กำหนดไว้ไม่สมดุลกัน
4. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดขึ้นนั้นจะต้องสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างชัดเจน
5. การประเมินผลการฝึกอบรมควรจัดให้มีการประเมินที่ละหลักสูตรเมื่อจบหลักสูตร แต่ละหลักสูตรเพื่อป้องกันความสับสนและสามารถจดจำรายละเอียดได้เพิ่มขึ้น
6. ควรให้ความสำคัญกับสถานที่ที่ใช้ในการจัดฝึกอบรมให้มีความพร้อมและมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม เพราะบรรยากาศและสภาพแวดล้อมหรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่จะเอื้อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความสนใจที่เพิ่มขึ้น
7. ควรจัดให้มีการศึกษาถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพก่อนจะทำหลักสูตรเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคณาจารย์ โดยจะต้องศึกษาถึงปรากฏการณ์ปัญหาทางสังคมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคณาจารย์

8. ก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ในการอบรมหรือให้ความรู้กับผู้เข้ารับการอบรมจริงนั้น หลักสูตรที่สร้างขึ้นหรือพัฒนาขึ้นมาจะต้องมีการนำไปทดลองใช้อย่างถูกต้องตามกระบวนการของการพัฒนาหลักสูตร

9. ในการประเมินหลักสูตรนั้นควรมีการกำหนดรูปแบบและวิธีการที่จะนำมาใช้การประเมินผลหลักสูตรมีความเป็นสากลและมีความน่าเชื่อถือที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพของหลักสูตร ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อผู้เข้ารับการอบรมอย่างชัดเจนและครอบคลุมทั้งในเชิงความรู้ และพฤติกรรมที่ผู้เข้ารับการอบรมจะได้รับอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

หากมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา ในครั้งต่อไป ผู้ศึกษาขอเสนอแนะการดำเนินการศึกษาในลักษณะต่อไปนี้

1. ควรจัดให้มีการศึกษาในลักษณะของติดตามผลการปฏิบัติงานหลังจากที่ผ่านการเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรพัฒนาผู้นำองค์กรเครือข่ายวิชาชีพทางการศึกษาของคุรุสภา
2. ควรมีการศึกษาถึงคุณลักษณะของผู้นำที่สะท้อนถึงความจำเป็นในยุคสังคมปัจจุบันเพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้นำที่เหมาะสม
3. ควรจัดให้มีการศึกษาถึงบทบาทของคุรุสภาในฐานะเป็นผู้มีบทบาทต่อสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมไทย